

بخش سوّم

تعلیمات مدنی

استقلال، آزادی، جمهوری اسلامی

به عکس زیر نگاه کنید. این عکس، تظاهرات مردم ایران را در جریان انقلاب اسلامی سال ۱۳۵۷ نشان می‌دهد. مردم کشور ما در مبارزه با حکومت شاه، چه می‌خواستند و شعار مهم آن‌ها چه بود؟

استقلال

فرض کنید کسی بخواهد بدون اجازه به خانه‌ی شما وارد شود و در کارهای شما و خانواده‌تان دخالت کند؛ برای مثال، پول و اشیای ارزشمند را از خانه بیرون ببرد یا برای شما تصمیم بگیرد که چه چیزهایی بخرید. به شما دستور بدهد یا چه کسانی رفت‌وآمد کنید یا وسایل و لوازم منزل را چگونه نظم و ترتیب بدهید. در این شرایط شما چه می‌کنید؟ کشور ما نیز خانه‌ی ماست. پس، ما باید راه نفوذ دشمن بیگانه را به داخل کشور ببندیم و به او اجازه ندهیم که ثروت‌های ما را غارت کند.

● تا قبل از پیروزی انقلاب اسلامی، بیگانگان اموال و سرمایه‌های مردم ما را به غارت می‌بردند. آن‌ها بدون توجه به خواست مردم، افرادی را برای حکومت تعیین می‌کردند و در همه‌ی امور کشور دخالت داشتند.

کشور ما تا قبل از پیروزی انقلاب اسلامی، استقلال نداشت. با پیروزی انقلاب به رهبری امام خمینی (ره)، سرزمین ما استقلال یافت و مردم اداره‌ی کشور خود را به عهده گرفتند.

- برای آن که بتوانیم استقلال کشور را حفظ کنیم، باید بکوشیم که به بیگانگان نیازمند نباشیم. شما دانش‌آموزان از چه راه‌هایی می‌توانید نیاز کشور را به بیگانگان کم کنید؟
- یکی از راه‌های حفظ استقلال، صرفه‌جویی و خودداری از اسراف است. شما در چه چیزهایی صرفه‌جویی می‌کنید؟

آزادی

- مردم مسلمان ایران، علاوه بر استقلال، آزادی هم می‌خواستند تا بتوانند قوانین اسلام را در کشور اجرا کنند.
- حکومت شاه از آزادی مردم وحشت داشت و به آنان اجازه نمی‌داد که نظر خود را بگویند و در اداره‌ی کشور دخالت کنند.

در جمهوری اسلامی، مردم در اداره‌ی کشور شرکت دارند و می‌توانند با رأی خود، مسئولان را انتخاب کنند و نظر خود را به آن‌ها بگویند.

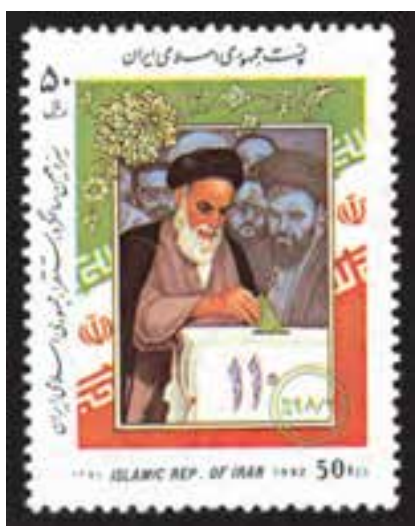
هم‌چنین، اگر یکی از مسئولان کشور وظایف خود را به درستی انجام ندهد، مردم حق دارند از او انتقاد کنند.

● در جمهوری اسلامی، آزادی هست اما آزادی به این معنا نیست که هرکس هرکاری دلش خواست انجام دهد. هر جامعه‌ای باید قانون داشته باشد. قانون جامعه‌ی ما قانون اسلام است و مردم ما پیروی از قوانین اسلام را بر خود واجب می‌دانند.

جمهوری اسلامی

● پس از پیروزی انقلاب اسلامی، در روز یازدهم فروردین ۱۳۵۸ مردم به پای صندوق‌های رأی رفتند و بیش از ۹۸ درصد آن‌ها به حکومت جمهوری اسلامی رأی آری دادند.

سرانجام، حکومت ایران در تاریخ دوازدهم فروردین سال ۱۳۵۸ به جمهوری اسلامی تبدیل شد.

● جمهوری اسلامی بر پایه‌ی ایمان به خداست.

خداوند، آفریدگار همه‌ی موجودات است و انسان‌ها باید فقط از او اطاعت کنند. دستورات و قوانین خداوند به وسیله‌ی پیامبران به انسان می‌رسد. پیامبر، رهبر جامعه است و اطاعت از او اطاعت از خداست. پس از پیامبر، رهبری جامعه‌ی اسلامی برعهده‌ی پیشوایان دینی است. در زمان ما رهبر جامعه‌ی اسلامی این وظیفه را برعهده دارد. به حکومتی که در آن قوانین اسلامی اجرا شود و رهبری آن به دست کسی باشد که اسلام را به خوبی بشناسد، حکومت جمهوری اسلامی می‌گویند.

پرسش

- ۱ - معنای استقلال را با ذکر یک مثال توضیح دهید.
- ۲ - در جمهوری اسلامی، مردم چگونه در اداره‌ی کشور شرکت می‌کنند؟
- ۳ - جاهای خالی را پر کنید.
- حکومت ایران در فروردین سال به جمهوری اسلامی تبدیل شد.
- بیش از درصد مردم ایران به جمهوری اسلامی رأی آری دادند.
- ۴ - جمهوری اسلامی چه نوع حکومتی است؟

- آیا آزادی به معنای این است که هرکس هر کاری دلش خواست انجام دهد؟ چرا؟ در این باره بحث و گفت و گو کنید.

- به تقویم نگاه کنید؛ چرا ۱۲ فروردین تعطیل رسمی است؟

قانون اساسی

شما در مدرسه از مقررات خاصی پیروی می‌کنید؛ برای مثال، در ساعت معینی به مدرسه می‌روید و در ساعت معینی از مدرسه خارج می‌شوید. برای خارج شدن از کلاس، از معلم اجازه می‌گیرید. کیف و وسایل خود را در جای معینی می‌گذارید و در جای مخصوص خود می‌نشینید. آیا می‌توانید مقررات دیگری را که در مدرسه به آن‌ها عمل می‌کنید، نام ببرید؟

این مقررات باعث ایجاد نظم در مدرسه می‌شود و با وجود نظم همه‌ی کارها بهتر انجام می‌گیرد.

آیا نظم فقط مخصوص مدرسه است؟ آیا ما در خانه، خیابان، بیمارستان، اداره و پارک هم به نظم و مقررات نیاز داریم؟

– دو نمونه از قوانین و مقرّراتی را که در خارج از مدرسه رعایت می‌کنید، بگوئید و علت رعایت آن‌ها را برای هم‌کلاسی‌هایتان توضیح دهید.

همان‌طور که برای اداره‌ی مدرسه به قانون و مقرّرات احتیاج داریم، برای اداره‌ی کشور نیز به قانون نیازمندیم.

● مهم‌ترین قانون هر کشور قانون اساسی آن است.

در قانون اساسی هر کشور، روش اداره‌ی آن کشور مشخص شده است.

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران نیز بعد از پیروزی انقلاب اسلامی تهیه شد.

نحوه‌ی اداره‌ی کشور ما در این قانون مشخص شده است. براساس قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران :

رهبری
بر همه‌ی فعالیت‌های قوای سه‌گانه
نظارت می‌کند.

قوّه‌ی قضائیه
بر اجرای درست قوانین
نظارت می‌کند و از طریق
دادگاه‌ها به اختلافات و
شکایت‌ها رسیدگی می‌کند.

قوّه‌ی مجریه
دولت (رئیس‌جمهوری و وزیران)
قوانین را اجرا می‌کند.

قوّه‌ی مقننه (قانون‌گذاری)
(مجلس شورای اسلامی –
شورای نگهبان)
قوانین را تصویب می‌کند.

۱ - کلمه‌ها را در جای مناسب قرار دهید.

دادگاه اساسی دولت رهبری قوه‌ی مقننه (قانون‌گذاری)

- مهم‌ترین قانون هر کشور، قانون نام دارد.

- قوانین را تصویب می‌کند.

- بالاترین مقام کشور، مقام است.

- به اختلافات و شکایت‌های مردم رسیدگی می‌کند.

۲- از پرسش شماره‌ی (۱)، کدام کلمه باقی می‌ماند؟ ()

- درباره‌ی این کلمه، یک سطر بنویسید.

مجلس شورای اسلامی

رهبری

فرض کنید مسئولان مدرسه برای شما سفر کوتاهی تدارک دیده‌اند. برای این سفر، کارهای زیادی باید انجام بگیرد؛ برای مثال، شما باید بدانید چه وسایلی را همراه خود ببرید، از کدام مسیر به اردو بروید، از کدام وسیله نقلیه استفاده کنید، هریک از افراد در اردو چه کارهایی انجام دهد و ...

پس برای این سفر، شما به یک برنامه نیاز دارید. اگر هریک از افراد شرکت‌کننده در اردو بخواهد طبق نظر خودش عمل کند، چه اتفاقی می‌افتد؟
وقتی برنامه‌ی سفر تهیه شد، یک نفر که مورد قبول همه‌ی دانش‌آموزان است، انتخاب می‌شود و همه را راهنمایی می‌کند تا اردو مطابق برنامه انجام بگیرد. به نظر شما، این فرد باید چه خصوصیتی داشته باشد؟ در کلاس در این باره گفت و گو کنید.

- هر جامعه‌ای برای رسیدن به هدف‌های خود به یک برنامه‌ی معین نیاز دارد.
- در کشور ما قانون اساسی، برنامه‌ای است که مردم را برای رسیدن به جامعه‌ی اسلامی راهنمایی می‌کند.
- برای این که جامعه مطابق برنامه به‌سوی هدف‌های خود حرکت کند، به رهبری شایسته نیاز دارد.

در جامعه‌ی اسلامی چه کسی شایسته‌ی مقام رهبری است؟

رهبر جامعه‌ی اسلامی باید نمونه‌ی یک مسلمان کامل باشد. او باید عالم، عادل و شجاع باشد، در همه‌ی کارها از دستورهای اسلام پیروی کند و از اوضاع جامعه به‌خوبی آگاه باشد تا جامعه را به بهترین شکل، براساس قوانین اسلامی، هدایت و رهبری کند؛ به همین علت، رهبری جامعه‌ی اسلامی ما در دست فقیهی است که از مسائل زمان آگاهی دارد؛ بنابراین، می‌گوییم حکومت اسلامی ما از نوع ولایت فقیه است.

- اولین رهبر انقلاب اسلامی ایران، حضرت امام خمینی (ره) بودند که انقلاب اسلامی را هدایت کردند و آن را به پیروزی رساندند.

● انقلاب اسلامی ما بر پایه‌ی ایمان به خدا، رهبری امام خمینی و وحدت مردم به پیروزی رسید.

● پس از رحلت امام خمینی (ره)، در سال ۱۳۶۸ حضرت آیت‌الله خامنه‌ای به عنوان رهبر انقلاب اسلامی ایران انتخاب شدند و رهبری کشور اسلامی ما را به دست گرفتند. موفقیت آینده‌ی این انقلاب شکوهمند نیز به پیروی از دستورات رهبری بستگی دارد.

- ۱- چرا جامعه به رهبر نیاز دارد؟
- ۲- حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در چه سالی به عنوان رهبر انقلاب اسلامی انتخاب شدند؟
- ۳- جاهای خالی را پر کنید.
- سه صفت رهبر جامعه‌ی اسلامی.....، و است.
- انقلاب اسلامی ایران بر پایه‌ی.....، و به پیروزی رسید.

در جامعه‌ی اسلامی، حکومت چه وظیفه‌ای دارد؟

در انقلاب اسلامی ایران، مردم برای ایجاد حکومت جمهوری اسلامی فداکاری بسیار کردند. آنان برای حفظ انقلاب و جمهوری اسلامی نیز از هیچ کوششی دریغ نمی‌کنند. حکومت جمهوری اسلامی در برابر این مردم فداکار وظایفی به‌عهده دارد. در این درس با برخی از وظایف مهم حکومت آشنا می‌شویم.

• نگهبانی از استقلال

حکومت جمهوری اسلامی وظیفه دارد کشور را از تجاوز بیگانگان حفظ کند. حکومت نباید بگذارد دشمنان اسلام در اداره‌ی کشور ما دخالت کنند.

• پاسداری از اسلام

مهم‌ترین وظیفه‌ی حکومت جمهوری اسلامی، پاسداری از دین اسلام و اجرای قوانین اسلامی است.

مردم ایران برای حفظ دین اسلام، انقلاب کردند و برای اجرای دستورات اسلام و قرآن از جان خود گذشتند.

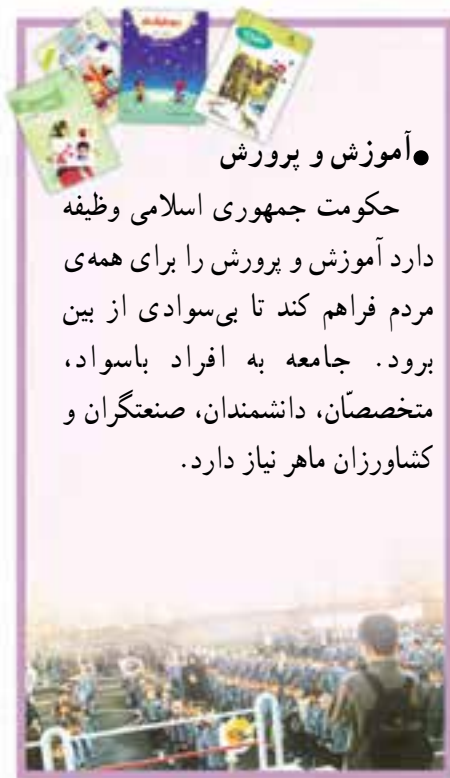
● بهبود زندگی مردم

حکومت جمهوری اسلامی باید برای تأمین وسایل رفاه و آسایش همه‌ی مردم تلاش کند و فقر را از بین ببرد. همه‌ی مردم باید درآمد کافی داشته باشند. حکومت باید با همکاری مردم صنعت و کشاورزی را گسترش دهد تا شغل‌های بیش‌تری ایجاد شود و درآمد مردم افزایش پیدا کند.

● آموزش و پرورش

حکومت جمهوری اسلامی وظیفه دارد آموزش و پرورش را برای همه‌ی مردم فراهم کند تا بی‌سوادی از بین برود. جامعه به افراد باسواد، متخصصان، دانشمندان، صنعتگران و کشاورزان ماهر نیاز دارد.

پرسش

- ۱- در جمهوری اسلامی ایران، مهم‌ترین وظیفه‌ی حکومت چیست؟
- ۲- اگر آموزش و پرورش گسترش پیدا کند، چه نتیجه‌ای به دست می‌آید؟
- ۳- حکومت جمهوری اسلامی برای بهتر شدن زندگی مردم چه وظیفه‌ای دارد؟

در جامعه‌ی اسلامی، افراد چه وظیفه‌ای دارند؟

همان‌طور که در جامعه‌ی اسلامی، حکومت وظایف مهمی برعهده دارد، مردم نیز وظایفی دارند.

به نظر شما یک فرد در جامعه‌ی اسلامی، چه اخلاق و رفتاری باید داشته باشد؟ در این درس یکی از صفات فرد در جامعه‌ی اسلامی – یعنی احساس مسئولیت – توضیح داده شده است. کامل کردن بقیه‌ی صفات به عهده‌ی شماست.

با راهنمایی معلم به چند گروه تقسیم شوید. سپس، هر گروه با مشورت با اعضای خود، ستون‌های خالی را پر کنند. برای نوشتن مطلب، از معلومات سال‌های پیش خود یا آنچه در کتاب‌های دیگر خوانده‌اید، استفاده کنید و مثال‌های مناسب نیز بنویسید. هر گروه گزارش خود را به کلاس ارائه کند.

• احساس مسئولیت

در جامعه‌ی اسلامی

- ۱- همه‌ی ما مسئول کارهای خود هستیم؛ زیرا اعتقاد داریم که خداوند مهربان از کارهای ما آگاه است و همه‌ی اعمال ما را می‌بیند.
- ۲- همه‌ی ما در برابر رفتار دیگران نیز مسئول هستیم؛ یعنی، مردم را به کارهای نیک سفارش می‌کنیم و آن‌ها را از کارهای بد باز می‌داریم (امر به معروف و نهی از منکر می‌کنیم).
- ۳- همه‌ی ما از رهبری پیروی می‌کنیم و به دستورات ایشان عمل می‌کنیم.

• احترام به یکدیگر براساس محبت و صمیمیت
(پدر و مادر، دوست، همسایه و ...)

• بیزاری و نفرت از دشمنان جامعه‌ی اسلامی

• حفظ پاکیزگی خود و محیط زندگی

• صرفه‌جویی، اسراف نکردن

Blank lined paper for writing.

۱- در جامعه‌ی اسلامی، ما مسئول کارهای خود هستیم؛ این جمله یعنی چه؟
یک نمونه بیان کنید.

۲- تفاوت اسراف و صرفه‌جویی را با یک مثال توضیح دهید.

۳- آیا در جامعه‌ی اسلامی، هرکس فقط مسئول کارهای خودش است؟ توضیح

دهید.

وحدت

ما در یک جامعه‌ی اسلامی زندگی می‌کنیم. جامعه‌ی اسلامی، ویژگی‌ها و نشانه‌هایی دارد. وحدت، شورا، تعاون، ایثار و فداکاری از نشانه‌های جامعه‌ی اسلامی است. در این درس با وحدت که یکی از مهم‌ترین نشانه‌های جامعه‌ی اسلامی است، آشنا می‌شویم.

روزی پیرمردی چند قطعه چوب نازک را در دست گرفت. سپس، فرزندان خود را صدا کرد و هریک از چوب‌ها را به یکی از آنان داد و از آن‌ها خواست چوب‌ها را بشکنند. فرزندان تک‌تک چوب‌ها را به آسانی شکستند. بعد پیرمرد چند قطعه چوب را در کنار هم قرار داد و آن‌ها را به هم بست و از فرزندان‌ش خواست تا دوباره چوب‌ها را بشکنند. آن‌ها با همه‌ی تلاش و قدرت خود نتوانستند چوب‌های به هم بسته شده را بشکنند. پس، پیرمرد روبه آن‌ها کرد و گفت: «فرزندان من، اگر از هم جدا باشید، دشمن به آسانی شما را شکست می‌دهد ولی اگر با هم متحد باشید، هیچ دشمنی بر شما پیروز نخواهد شد.»

● مسلمانان که به خدای واحد معتقدند و پیامبر و کتاب آسمانی و قبله‌ی واحد دارند، باید با یک‌دیگر وحدت داشته باشند.

اگر در جامعه‌ی اسلامی به‌جای وحدت، تفرقه به‌وجود بیاید، دشمنان به آسانی مسلمانان را شکست خواهند داد.

خداوند در قرآن کریم می‌فرماید :

همگی به دین خدا که ریسمان محکم الهی
است، چنگ بزنید و از تفرقه پرهیزید^۱.

● انقلاب اسلامی ما با ایمان به خدا، رهبری امام خمینی (ره) و وحدت مردم به پیروزی رسید. پس از پیروزی نیز مردم وحدت خود را حفظ کرده‌اند و اجازه نمی‌دهند دشمنان در بین آن‌ها تفرقه بیندازند.

۱- وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا. قرآن مجید - سوره‌ی آل عمران - آیه‌ی ۱۰۳

- ۱- چهار عامل مشترک در میان همه‌ی مسلمانان را نام ببرید.
- ۲- قرآن به مسلمانان درباره‌ی وحدت چه دستوری می‌دهد؟
- ۳- اگر در جامعه‌ی اسلامی به جای وحدت، تفرقه وجود داشته باشد، چه اتفاقی می‌افتد؟

شورا

آیا تاکنون برای انجام دادن کاری با دیگران مشورت کرده‌اید؟ در چه کارهایی و با چه کسانی مشورت می‌کنید؟ مشورت با دیگران چه فایده‌هایی برای شما داشته است؟

در جامعه‌ی اسلامی، مردم با یک‌دیگر متحدند و به هم اعتماد دارند. آن‌ها در تصمیم‌گیری‌ها با هم مشورت می‌کنند و از نیروی فکر یک‌دیگر بهره‌مند می‌شوند.

خداوند در قرآن کریم می‌فرماید :

در کارهایتان با یک‌دیگر مشورت کنید^۱.

در مدرسه، کارخانه، روستا، شهر و هر جامعه‌ی دیگری وقتی شورا به وجود می‌آید، همه‌ی افراد می‌توانند نظر خود را بیان کنند؛ به این ترتیب، برای حلّ مشکلات آن جامعه و تصمیم‌گیری، از نیروی فکری همه استفاده می‌شود و در نتیجه، آن جامعه را می‌توان بهتر اداره کرد.

● البته درباره‌ی همه‌ی مسائل نمی‌توان از طریق شورا تصمیم گرفت. اگر در مسئله‌ای حکم خداوند در قرآن بیان شده باشد یا از طریق پیامبر و امامان یا رهبر جامعه‌ی اسلامی به ما دستوری رسیده باشد، همه‌ی ما از آن دستور اطاعت می‌کنیم.

پرسش

- ۱ - مسلمانان برای آن‌که از فکر یک‌دیگر کمک بگیرند، چه می‌کنند؟
- ۲ - مشورت با دیگران چه فایده‌هایی دارد؟
- ۳ - درباره‌ی چه مسائلی نمی‌توان از طریق شورا تصمیم گرفت؟

گفت و گو کنید.

— آیا در مدرسه‌ی شما شورای دانش‌آموزی تشکیل شده

است؟

— هدف از تشکیل شورای دانش‌آموزی چیست؟

— به نظر شما نماینده‌ی دانش‌آموزان چه خصوصیات باید

داشته باشد؟

— در مدرسه‌ی شما، نماینده‌ی دانش‌آموزان چگونه انتخاب شده است؟

— انتظارات شما از نماینده‌ی دانش‌آموزان و شورای دانش‌آموزی چیست؟

۱ - وَآمَرَهُمْ شُورَىٰ بَيْنَهُمْ. قرآن مجید - سوره‌ی شوری - آیه‌ی ۳۸

تعاون

یکی دیگر از نشانه‌های جامعه‌ی اسلامی، تعاون است. تعاون یعنی همکاری و کمک به یک دیگر.

رابطه‌ی افراد جامعه با هم، مانند رابطه‌ی اعضای بدن با یک دیگر است. اگر به یکی از اعضای بدن صدمه‌ای وارد شود، همه‌ی اعضا دچار ناراحتی می‌شوند. در جامعه نیز اگر برای یک فرد غم و رنجی پیدا شود، دیگران ناراحت می‌شوند و به او کمک می‌کنند تا از گرفتاری و رنج آسوده شود.

کسانی که خدا را دوست دارند، مردم را نیز دوست دارند و برای رضای خدا به دیگران کمک می‌کنند.

انفاق و ایثار نمونه‌هایی از تعاون در جامعه است.

انفاق

فرد مسلمان از دارایی و دسترنج خود به نیازمندان و آسیب‌دیدگان کمک می‌کند. او راحتی و آسایش و زندگی خوب را تنها برای خودش نمی‌خواهد بلکه از آن‌چه دارد، به دیگران هم می‌بخشد. در قرآن، این عمل انفاق نامیده شده است.

خداوند در قرآن کریم می فرماید :

با یک دیگر در کارهای نیک همکاری کنید^۱.

— آیا می دانید جشن نیکوکاری در چه زمان هایی برپا می شود؟
— آیا تاکنون در جشن نیکوکاری شرکت کرده اید؟ برای هم کلاسی هایتان توضیح دهید.
— به نظر شما، آیا ما فقط در روزهای جشن نیکوکاری باید به فکر نیازمندان باشیم؟

● برای این که کمک رسانی به افراد نیازمند با نظم و سرعت بیش تری انجام بگیرد، مؤسسه هایی در جامعه به وجود آمده اند.

جمعیت هلال احمر یکی از این مؤسسه هاست.

این مؤسسه در هنگام وقوع سیل یا زلزله به مردمی که خانه و وسایل زندگی خود را از دست داده اند، کمک می کند و به آنها غذا، لباس و دارو می رساند.

۱- تَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ. قرآن مجید - سوره ی مائده - آیه ی ۲

کمیته‌ی امداد امام خمینی به یتیمان و خانواده‌های بی‌سرپرست و از کار افتادگان کمک می‌کند.

بعضی از مردم با نیروی فکر و دانش خود به دیگران کمک می‌کنند؛ برای مثال، خواهران و برادرانی که در نهضت سوادآموزی برای آموختن خواندن و نوشتن به بی‌سوادان می‌کوشند، انفاق می‌کنند.

وقف

وقف از زمان‌های گذشته، وجود داشته است. در گذشته، نیکوکاران تمام یا قسمتی از اموال خود را به‌طور رایگان در اختیار مردم قرار می‌دادند؛ برای مثال، آن‌ها با دارایی خود، مسجد، حمام عمومی و مدرسه‌ی علمیه می‌ساختند یا دستور می‌دادند از مال آن‌ها، مکان‌هایی برای برپایی عزاداری برای امامان بسازند و در روزهای خاصی به مردم غذا بدهند. به این کار وقف می‌گویند.

امروزه نیز برخی از مردم نیکوکار، مدرسه، بیمارستان، کتاب‌خانه و نظایر آن می‌سازند و آن‌ها را برای استفاده‌ی مردم وقف می‌کنند. ساختن مدرسه، درمانگاه و بیمارستان یکی از بهترین نمونه‌های وقف است.

یکی از نمونه‌های تعاون، اهدای خون به بیماران است. شما هم می‌توانید پس از رسیدن به سن ۱۸ سالگی، با این کار، به کسانی که به خون نیاز دارند، کمک کنید.

پرسش

- ۱ - معنای تعاون چیست؟
- ۲ - در جامعه‌ی اسلامی رابطه‌ی افراد با یک‌دیگر، مانند چه رابطه‌ای است؟
- ۳ - جمعیت هلال احمر و کمیته‌ی امداد امام خمینی در چه زمینه‌هایی به مردم کمک می‌کنند؟

- ۱ - آیا می‌دانید سعدی، شاعر بزرگ، درباره‌ی همکاری اعضای جامعه چه گفته است؟
- ۲ - وقتی بزرگ شدید، دوست دارید در کدام یک از مؤسساتی که به مردم کمک می‌کنند، فعالیت کنید؟

ایثار و فداکاری

آیا تا به حال اتفاق افتاده است که به چیزی احتیاج داشته باشید اما آن را به فرد دیگری بدهید که او نیز به آن چیز احتیاج دارد؟ آیا می‌توانید نمونه‌ای از این کار را بیان کنید؟ آیا می‌دانید به این عمل چه می‌گویند؟

ایثار یعنی از خودگذشتگی و به دیگران بیش‌تر از خود اهمیت دادن. ایثار انواع مختلفی دارد. نمونه‌ای که در بالا بیان شد، نوعی ایثار مال است. کسی هم که جان خود را در راه خدا و برای اصلاح جامعه از دست می‌دهد، ایثار می‌کند. ایثار جان یا شهادت، بالاترین درجه‌ی ایثار است.

در درس تاریخ خواندید که در قیام ۱۵ خرداد (۱۳۴۲) و انقلاب اسلامی (۱۳۵۷) مردم با حکومت ظالم شاه به مبارزه برخاستند و در این راه عده‌ای از آن‌ها جان خود را از دست دادند و شهید شدند.

شما می‌توانید نمونه‌هایی از ایثار و فداکاری مردم را در جنگ تحمیلی با عراق نیز پیدا کنید. پس از گذشت مدّت کوتاهی از پیروزی انقلاب اسلامی، ارتش عراق با حمایت آمریکا به کشور ما تجاوز کرد. مردم در این جنگ هشت ساله همراه با نیروهای ارتش و سپاه

پاسداران در برابر متجاوزان ایستادند و به شکل‌های مختلف در راه دفاع از کشور خود ایثار کردند.

بسیاری از جوانان و نوجوانان دلیر و با ایمان کشور ما در این راه شهید شدند. در حقیقت، میهن اسلامی ما به دلیل ایثار و فداکاری مردم هم‌چنان پا برجا باقی مانده است.

درباره‌ی انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی، فیلم‌ها و کتاب‌های زیادی وجود دارد که در آن‌ها ایثار و فداکاری مردم نشان داده شده است.

— نمونه‌هایی از ایثار و فداکاری را که در فیلم‌ها دیده یا در کتاب‌ها خوانده‌اید، برای کلاس بازگو کنید.

— به نظر شما اگر ایثار و فداکاری نیروهای مردمی نبود، نتیجه‌ی جنگ چه می‌شد؟

— آیا می‌دانید این نیروهای مردمی چه نام دارند؟

بسیج دانش‌آموزان

بسیج، نخستین بار در سال ۱۳۵۸ به فرمان امام خمینی تشکیل شد. بسیاری از اقشار مردم مانند دانشجویان، معلمان، دانش‌آموزان، پزشکان، کارگران، مهندسان و کارمندان اداره‌ها عضو بسیج‌اند.

دانش‌آموزان در طول هشت سال دفاع مقدس، هم در جبهه‌ی جنگ و هم در کارهای پشتیبانی و تدارکاتی ایثار و فداکاری کردند.

هشتم آبان ماه، سالروز شهادت دانش‌آموز بسیجی حسین فهمیده را «روز بسیج دانش‌آموزی» نام‌گذاری کرده‌اند.

پرسش

- ۱- ایثار یعنی چه؟
- ۲- چرا شهادت بالاترین درجه‌ی ایثار و فداکاری است؟
- ۳- اگر مردم در مواقع ضروری ایثار و فداکاری نکنند، کشور با چه خطری روبه‌رو می‌شود؟

– اتفاق را با ایثار و فداکاری مقایسه کنید.

«فهرست کتاب‌های آموزشی مناسب برنامه‌ی درسی تعلیمات اجتماعی پنجم دبستان»

نام کتاب	نویسنده / مترجم	ناشر	سال انتشار
* حوزه‌ی آموزش مطالعات اجتماعی			
۱- یک دایرة المعارف مقدماتی: مردم و سرزمین‌ها	پاکت، کتی حسین ایرایی	پیام آزادی	۱۳۸۳
۲- تعلیمات اجتماعی (جغرافیا، تاریخ، مدنی) کتاب کار	زهره سالاری پور	طلوع دانش	۱۳۸۴
۳- کاشفان جوان: رودخانه‌ها و اقیانوس‌ها	تیلور، باربارا مهدی رزاقی کاشانی	مدرسه برهان	۱۳۸۴
۴- نهج البلاغه برای کودکان مجمع جهانی اهل بیت (ع)	زهره شهری	نبأ	۱۳۸۴
۵- شگفتی‌های فضا: زمین	کهن، آن پریسا همایون‌روز	پنجره	۱۳۸۲
۶- شگفتی‌های فضا: سیارات	کهن، آن پریسا همایون‌روز	پنجره	۱۳۸۲
۷- آسیا	پترسین دیوید حسین صادق اوغلی	دفتر نشر فرهنگ اسلامی	۱۳۷۹
۸- انرژی را بهتر مصرف کنیم	وزارت نیرو	وزارت نیرو	۱۳۷۹
۹- سرزمین ما ایران داستان‌هایی از جغرافیا	فروزنده خداجو	امور انرژی	۱۳۷۹
۱۰- پیامبر عزیز ما	سید محمد مهاجرانی	مدرسه برهان	۱۳۸۴
۱۱- انرژی نفت و سوخت‌های فسیلی	گراهام ایان ترجمه‌ی مجید عمیق	دل‌هام	۱۳۸۳
۱۲- پژوهشگران نوجوانان بیشتر بدانند محمد (ص)	ثانی اثنین خان	قدیانی	۱۳۸۳
۱۳- چراهای شگفت‌انگیز، زمان و فصل‌ها	وال پل برندا ترجمه‌ی رویا خویی	محراب قلم	۱۳۸۳
۱۴- کتاب کار تعلیمات اجتماعی (جغرافیا)	منصور ملک عباسی	مدرسه برهان	۱۳۸۳

۱۳۸۳	تهران، محراب قلم	طاهره خردور، صغری ملکی	کتاب کار جغرافیای سال پنجم دبستان	۱۵-
۱۳۸۳	تهران، محراب قلم	رویا خوبی	مردم و کشورها (چراهای شگفت انگیز)	۱۶-
۱۳۸۳	تهران، مبتکران	ترجمه‌ی علیرضا اسبقی	سیاره‌ی ما	۱۷-
۱۳۸۰	قم، صفحه‌نگار	فاطمه عزلتی مقدم	فرهنگ اصطلاحات جغرافی (۳)	۱۸-
۱۳۸۳		توران میرهادی ایرج جهانشاهی	فرهنگ‌نامه کودکان و نوجوانان، شورای کتاب کودک	۱۹-
۱۳۸۴	تهران، عابد	علیرضا حنیفی	شب‌های بارانی (تأثر دفاع مقدس)	۲۰-
۱۳۷۸	کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان	محمود جوانبخت	خاطرات بچه‌های انقلاب	۲۱-